

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ: ЛЮДИНА. МОВА. КОМУНІКАЦІЯ

Тези доповідей
XIV наукової конференції
з міжнародною участю

27 березня 2015 року

Харків 2015

УДК 81 (082)
ББК 81я43
К 22

Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(протокол № 2 від 20 лютого 2015 р.)

Організаційний комітет конференції:

В.Г. Пасинок, доктор педагогічних наук, професор (голова)
Н.А. Оніщенко, кандидат філологічних наук, доцент (заступник голови)
І.С. Шевченко, доктор філологічних наук, професор
В.О. Самохіна, доктор філологічних наук, доцент
В.П. Кривенко, кандидат філологічних наук, доцент
О.В. Ребрій, доктор філологічних наук, доцент
С.К. Криворучко, доктор філологічних наук, доцент
О.О. Чорновол-Ткаченко, кандидат філологічних наук, доцент
П.Т. Гусєва, кандидат філологічних наук, доцент
С.Г. Машенко, доцент
Ю.В. Кобзар, К.М. Ніколаєнко (секретарі)

Адреса оргкомітету:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
факультет іноземних мов, тел. (057) 707-53-43

Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : Тези
К 22 доповідей XIV наукової конференції з міжнародною участю. –
Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 274 с.
ISBN 978-966-285-182-3

До збірника увійшли тези доповідей наукової конференції, присвяченої
проблемам іноземної філології, методики викладання іноземних мов,
перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства. Розраховано
на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних
спеціальностей.

УДК 81 (082)
ББК 81я43

ISBN 978-966-285-182-3

- © Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2015
© І.М. Дончик, макет обкладинки, 2015

ПРО НЕПРЯМІ НОМІНАЦІЇ НІМЕЦЬКИХ МІСТ СЕРІЙНОГО ТИПУ

Абросимова О.В. (Харків)

Власні назви, включаючи топоніми, становлять, разом з безеквівалентною
лексикою, важливу частину лінгвокраїнознавчого матеріалу. Особливе місце
серед країнознавчо значущих топонімів мають номінації міст.

З ономасіологічної точки зору серед позначень міст можна виділити
прямі номінації (*München* → „*Hauptstadt von Bayern*“), вторинні
(*München* → „*Schandvertrag von 1938*“) та непрямі номінації
(*München* → „*die heimliche Hauptstadt Deutschlands*“).

В аспекті лінгвокраїнознавства та міжкультурної комунікації особливий
інтерес представляють вторинні та непрямі номінації міст, оскільки саме в
них відбувається «кристалізація» країнознавчої інформації. Роль, яку відіграє
їхнє застосування під час мовлення в конкретній ситуації для розуміння
співрозмовників, тобто комунікативна значущість, свідчить про
лінгвокраїнознавчу релевантність таких мовних одиниць.

Непрямі номінації міст можна, у свою чергу, поділити на індивідуальні
(*München* → *heimliche Hauptstadt Deutschlands, Isar-Athen*) та серійні
(*Reichsstadt, Residenzstadt, Hansestadt, Universitätsstadt* та ін.).

Дослідження, що реферується, присвячене аналізу непрямих номінацій
німецьких міст серійного типу в публіцистичному дискурсі (на матеріалі
електронного комплексу щотижневика «Die Zeit» за 1995–2009 роки).

В результаті аналізу були виявлені частотні (прототипічні) та периферійні
представники відповідних номінативних серій.

Проявились також німецько- та російсько-/українськомовні відмінності
в узусі непрямої номінації міст.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «DIAMOND» В СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Акіньшина О.В. (Запоріжжя)

В останні десятиліття лінгвістична наука активно розвивається
в рамках нової наукової парадигми, що отримала назву когнітивної.
Виникнення лінгвокогнітології призвело до широкого використання
в лінгвістичних дослідженнях терміна концепт. Дослідник З.Д. Попова
говорить про те, що «отримати доступ до концепту найкраще через засоби
мови» [2, с. 36]. Виходячи з цієї тези, звернемося до аналізу значень слова-
терміна даного концепту.

Ми виявили основні концептуальні ознаки концепту «diamond» на основі
лексикографічних статей, що складають інформаційний зміст концепту:

Базово-суперординатна модель аргументації спрямована на підпорядкування базових одиниць (*red* «червоний») в тезі загальному поняттю кольору (*color* «колір»), номінованому суперординатним колоронімами, в аргументах, та використовується задля підведення підсумків про описані в статтях ознаки об'єктів. Підґрунтям для співставлення конкретних і загальних колоронімів та встановлення індуктивних відношень між ними є їх належність до категорії кольору. Аналізована модель вживається при описі кольорових ознак артефактів, передусім в сфері моди, де значення, представлених в тезі базових одиниць на позначення відтінків одягу узагальнюються в аргументах до категорії кольору загалом. Наприклад, субординатні колороніми *hi-light blue* «світло-голубий» та *raspberry rose* «малиново-рожевий» у тезі належать до групи забарвлень суконь в аргументі, номінованому суперординатною одиницею *spectrum* «спектр», виявляючи індуктивну схему аргументації через перехід від конкретних назв кольорів до домінування категорії кольору в цілому: *“Hi-light” blue and raspberry rose are newcomers in the spectrum of dresses* (New York Times, 08.05.1932).

Таким чином, індуктивна колоронімічна схема аргументації реалізується двома моделями – субординатно-базовою та базово-суперординатною – через розташування одиниць у них від більш конкретних до загальних. Субординатно-базова модель узагальнює різноманітні відтінки до назви одного кольору, а базово-суперординатна – виявляє належність колоронімів до категорії кольору.

Література

1. Аристотель. Поэтика. Риторика / Аристотель. – С-Пб.: Азбука, 2014. – 320 с.
2. Barilli R. Rhetoric / Barilli Renato. – Minnesota: The University of Minnesota Press, 1989. – 173 p.
3. Wardy R. Mighty Is the Truth and It Shall Prevail? / R. Wardy // Essays on Aristotle's Rhetoric. – Berkley: University of California Press, 1996. – P. 64–72.

ПЕРЕВОД НИЗКИХ КОЛЛОКВИАЛИЗМОВ НА АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК

(на матеріалі кінофільма «Ширли-Мырли»)

Лукьянова Т.Г. (Харків)

В современном кинематографе нестандартная лексика составляет значительную часть лексикона и употребляется в стилистических целях для создания эффекта живости, подлинности, красочности речи. Знание подобной лексики необходимо для понимания и умения расшифровать обиходную речь, подтекст, остроты, ассоциативный план высказываний, без чего невозможно осуществление адекватного перевода, задачей которого является сближение зрителя с замыслом сценариста и режиссера.

Целью нашей работы является попытка выявить особенности перевода русскоязычной экспрессивной просторечной лексики на английский язык в кинематографе. **Объектом** исследования являются низкие коллоквиализмы; **предметом** – лексико-стилистические особенности их перевода на английский язык. **Материалом** исследования послужили субтитры к кинофильму В.В. Меньшова «Ширли-Мырли».

Экспрессивное просторечие определяют как компонент лексической системы языка, включающий в себя наддиалектную общеизвестную и общеупотребительную стилистически сниженную лексику и фразеологию с экспрессией различного качества – от шутливо-иронической и фамильярно-насмешливой до уничижительной и вульгарной. В экспрессивном просторечии выделяют три лексических пласта, составляющих основу речевого репертуара соответствующего регистра общения: низкие коллоквиализмы, общие сленгизмы и вульгаризмы [1, с. 55].

Низкие коллоквиализмы понимаем как стилистически маркированные лексические единицы, обозначающие общеизвестные предметы, явления или признаки в сферах повседневного неформального речевого общения, формирующие определенный компонент репертуара носителей и выполняющие коммуникативную функцию с преобладанием денотации над коннотацией [2, с. 196].

В нашем исследовании большинство русскоязычных низких коллоквиализмов при переводе на английский язык переходят с экспрессивного просторечного лексического яруса на ярус литературного стандарта, с использованием нейтральной или литературно-разговорной лексики. Поскольку в исследуемом материале денотация преобладает над коннотацией, переводчик чаще всего прибегает к нейтральному словарному соответствию (*суську просите* – *begging for breasts*, *нанаша вам* – *your daddy*); замене (*Сподобил Господь!* – *Good God!*), в том числе одной части речи на другую (*с пузом ходила* – *walked around pregnant*).

Выводы. При переводе нестандартной лексики необходимо учитывать этнокультурные особенности отдельного языка. Экспрессивная просторечная лексика часто заменяется нейтральной и литературно-разговорной лексикой литературного стандарта. Наиболее подходящими приемами и трансформациями являются подбор словарного соответствия, замена.

Результаты работы определяют перспективы дальнейшего исследования, которые мы видим в изучении особенностей перевода социально-профессионального просторечия в кинематографе.

Литература

1. Коровушкин В.П. Нестандартная лексика в английском и русском военных подязыках (понятийный аппарат социолексикологического описания) [Электронный ресурс] / В.П. Коровушкин. – Режим доступа : <http://vestnik.osu.ru/>

ЛІНГВОМЕТОДИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВТЕНТИЧНИХ КАЗОК ЯК ЗАСОБУ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО СТУПЕНЯ

Луценко Ю.О. (Суми)

Одним із ефективних шляхів навчання аудіювання, які відповідають віковим особливостям підлітків і вимогам сьогодення щодо використання автентичних матеріалів для навчання всіх форм спілкування, є використання автентичних казок на уроках іноземної мови. У цій публікації буде розглянуто лінгвометодичні та психологічні особливості автентичних казок як засобу навчання аудіювання англійською мовою.

Лінгвометодичні особливості автентичних казок як засобу навчання аудіювання англійською мовою полягають у наступному. Казка є одним із найяскравіших утілень національно-мовної картини світу і невичерпним джерелом відображення ментального світосприйняття. Текст казки є вербальним повідомленням, що передає логічну, естетичну, образну, емоційну та оцінну інформацію К. Єсіпович [1, с. 3]. Англійська казка, як правило, має композиційну злагожденість і стрункість, при цьому зачин в більшості випадків має невизначений характер, причому невизначено-абстрактні формули нерідко супроводжуються вказівками на певний час дії. У структурі тексту англійських казок часто зустрічаються повтори, переважно лексичні. Характерні також заклучні формули, які описують щасливий кінець, іноді з повчальною мораллю.

В англійських казках реалістично описуються образи оточуючої дійсності і відчувається прагнення героїв до всього «земного»: характерним є детальний опис місцевості та довгого шляху героя, згадуються конкретні палаци та містечка. Процес пізнання світу завдяки казці здійснюється не лише через опис перебігу подій, але й через детальні описи персонажів Є. Корнієнко [2].

Тексти автентичних казок характеризуються лексико-синтаксичною своєрідністю. У лексичному аспекті, в тексті казки зустрічається багато займенників, часток, вигуків, слів з емоційним забарвленням, словосполучень, розрахованих на виникнення асоціативних зв'язків,

фразеологізмів, модних слів. У синтаксичному плані, казкам притаманна стислість, фрагментарність, наявність структурно-залежних речень. Також можлива недовомленість, обрив розпочатого речення, перевага віддається простим реченням Є. Носонович [3].

У психолінгвістичному аспекті в казкових текстах знаходить своє вираження діяльність структура говоріння. Він має комунікативну цілісність, завдяки якій відповідає пізнавальним і емоційним потребам учнів, активізує їх розумову діяльність Є. Корнієнко [2].

Психологічні особливості казки як засобу навчання аудіювання англійською мовою зумовлені наступним. Казки – це інструмент психотерапії, що допомагає коригувати поведінку дитини і вирішувати його психологічні проблеми. Народні казки є опорою у вирішенні життєвих проблем і питань, а авторські казки відбивають внутрішній світ самого автора і дозволяють побачити світ його очима К. Єсіфанцева [1, с. 4]. Використання казок на уроці іноземної мови має значний мотивуючий ресурс. Діти сприймають їх як розвагу, а не як черговий урок. Цікаві сюжети, чарівні персонажі допоможуть створити мовленнєве середовище, розширити запас лексичних і граматичних одиниць, мовленнєвих кліше. При цьому завдяки образності та емоційності казки, розуміння та запам'ятовування слів і фраз відбувається на підсвідомому рівні, без заучування. Таким чином, англійська казка є засобом навчання аудіювання англійською мовою

Література

1. Єсіпович К.П. Образ “чарівного” у французькій народній казці (лінгвокогнітивний аспект) : автореф. дис. ... на здоб. наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.05 “Романські мови” / К.П. Єсіпович. – Київ, 2006. – 20 с.
2. Корнієнко Е.Р. Роль народної сказки в изучении иностранного языка / Е.Р. Корнієнко // Иностранные языки в школе. – 2007. – № 7. – С. 86–91.
3. Носонович Е.В. Критерии содержательной аутентичности учебного текста / Е.В. Носонович, Р.П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 1999. – № 2. – С. 6–12.

«ЛИНГВОКРЕАТИВНОСТЬ» В ЯЗЫКЕ НАШЕГО ВРЕМЕНИ

Маевская Л.Д. (Харьков)

Термин «лингвокреативность» введен в языкознание ученым-лингвистом Ирисхановой О.К.. С этим термином можно согласиться или нет, но он наиболее точно передает состояние нашего времени. Я думаю, что причиной его появления послужили: широкая интернационализация и гуманизация нашей социальной жизни, взаимодействие и влияние разных культур и коммуникантов, инфотехнологии. Бурный поток информации обрушивающийся на членов

Курницька Н.М., Белік Ю.Б. ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ МЕТОДИКИ НА НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ УНІВЕРСИТЕТУ	104
Кутуза Н.В. ВЕКТОРНА СКЕРОВАНІСТЬ РЕКЛАМНОГО ВПЛИВУ	105
Лавриненко И.Н. ИДИОСТИЛЬ А. ХИЧКОКА СКВОЗЬ ПРИЗМУ КИНОКОДОВ	107
Ларькова Л.Х. ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МІЖМОВНИХ КОРЕЛЯЦІЙ	109
Легейда А.В. ФЕНОМЕН “ЗМІНА КОДУ” В ДИСКУРСІ КІНОАДАПТАЦІЇ	110
Ленская Е.О. СПЕЦИФИКА ВЕРБАЛЬНОЙ И НЕВЕРБАЛЬНОЙ КОММУНИКАЦИИ В ВУЗАХ В ПОЛИКУЛЬТУРНОМ АСПЕКТЕ	112
Лисичкіна І.О. КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ КОРИГУВАННЯ ІМІДЖУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	114
Лисичкіна О.О. ПРОСОДИЧНІ МАРКЕРИ ДОМІНУВАННЯ В АНГЛОМОВНИХ ДІЛОВИХ ПЕРЕГОВОРАХ (ПЕРЦЕПТИВНИЙ АНАЛІЗ)	115
Литвиненко Н.П. СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ	117
Литвинко О.А. ПРОБЛЕМА МЕТАФОРИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНІЙ ПІДСИСТЕМІ МАШИНОБУДУВАННЯ	118
Лобова О.К. ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫЙ АСПЕКТ КОМИЧЕСКОГО ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО ДИСКУРСА	119

Лук'янець Г.Г. ІНДУКТИВНА КОЛОРОНІМІЧНА СХЕМА АРГУМЕНТАЦІЇ В ТЕКСТАХ АНГЛОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-НОВИН	121
Лукьянова Т.Г. ПЕРЕВОД НИЗКИХ КОЛЛОКВИАЛИЗМОВ НА АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК (на материале кинофильма «Ширли-Мырли»)	122
Луценко Ю.О. ЛІНГВОМЕТОДИЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВТЕНТИЧНИХ КАЗОК ЯК ЗАСОБУ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО СТУПЕНЯ	124
Маевская Л.Д. «ЛИНГВОКРЕАТИВНОСТЬ» В ЯЗЫКЕ НАШЕГО ВРЕМЕНИ	125
Майська А.Г. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛОГАНІВ КІНОІНДУСТРІЇ США ХХ СТ.	127
Малишівська І.В. ГЕРМЕНЕВТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ТЛУМАЧЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІСТСЬКИХ ТЕКСТІВ	128
Мартынюк А.П., Поникарёва А.Ю. АРГУМЕНТАТИВНО-СУГГЕСТИВНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ СИНТАКСИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ	130
Матросова И.В. ЭССЕ КАК ОСОБЫЙ ЖАНР СОВРЕМЕННОГО ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОГО СТИЛЯ	131
Матюхіна Ю.В. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФАТИЧНОГО МЕТАДИСКУРСУ	133
Машенко С.Г., Брославська Л.Я. ВПЛИВ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПРОФЕСІЙНО- СОЦІАЛЬНЕ СТАНОВЛЕННЯ СТУДЕНТА	134